

Regnskap for pensjonskasser

7. desember 2021

Agenda

- 1 Generelt om regnskap for pensjonskasser 2021
- 2 Regnskapsprinsipper
- 3 Skatt og SAF-T
- 4 Bærekraft (inkl. Åpenhetslov og Offentliggjøringsforordning)

1

Generelt om regnskap for pensjonskasser

Rammebetingelser

- 1 Lov om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksloven)
- 2 Lov om forsikringsvirksomhet (forsikringsvirksomhetsloven)
- 3 Forskrift om finansforetak og finanskonsern (finansforetaksforskriften)
- 4 Forskrift om pensjonsforetak
- 5 Forskrift om årsregnskap for pensjonsforetak
- 6 Forskrift om beregning av kapitalavkastning i livsforsikrings- og pensjonsforetak
- 7 Lov om tilsyn med finansforetak mv. (finanstilsynsloven)
- 8 Lov om årsregnskap m.v. (regnskapsloven)
- 9 International Financial Reporting Standards (IFRS) - EU godkjente

Hvordan er IFRS gjeldende?

- Årsregnskapsforskriftens § 1-2 angir at pensjonskasser ikke er omfattet av krav til IFRS i selskapsregnskapet.
- De fleste målereglene er likevel direkte knyttet opp mot målereglene etter IFRS
- Pensjonsforetak som har datterforetak har plikt til å utarbeide konsernregnskap. Mulighet for unntak dersom det ikke har betydning for å bedømme konsernets stilling og resultat. Når det er flere datterselskaper som hver for seg kan utelates etter første punktum, skal de likevel tas med i konsolideringen dersom de samlet er av betydning for å bedømme konsernets stilling og resultat (rskl § 3-8).
- Konsernregnskapet kan enten utarbeides etter de samme reglene som selskapsregnskapet eller etter IFRS (jf. Årsregnskapsforskriften §1-3).

Nyheter i 2021

Regnskap

- Ingen vesentlige endringer i regnskapsreglene for 2021 (IFRS 9 blir obligatorisk fra 2023)
- Nytt ledd i regnskapsloven § 7-1 a om rekkefølge på notene gjelder ikke pensjonsforetak

Skatt

- Ingen vesentlige endringer i skattereglene for pensjonskasser i 2021

Annet av relevans

- Bærekraft / ESG / Offentliggjøringsforordning
- Åpenhetsloven

2

Regnskapsprinsipper

Finansielle instrumenter

Finansielle instrumenter skal regnskapsføres i samsvar med IAS 39 (jf. ÅRF § 3-3)

IAS 39 – kategorier og målekriterier

Kategori			Måling	Kommentarer
Eiendeler	Til VV over resultatet	Handel	Virkelig verdi (endringer i VV i resultatregnskapet)	Derivater og handelsportefølje
		Frivillig kategorisert		Ugjenkallelig valg ved første gangs balanseføring
	Lån og fordringer		Amortisert kost (effektive rentemetoden)	Ugjenkallelig valg ved første gangs balanseføring
	Holdt til forfall		Amortisert kost (effektive rentemetoden)	Begrensninger ved salg
	Tilgjengelig for salg		Virkelig verdi (endring i VV over andre resultatkomponenter)	Restkategori, valgbar for alt unntatt handelsinstrumenter
Forpliktelser	Til VV over resultatet	Handel	Virkelig verdi (endringer i VV i resultatregnskapet)	Derivater og "short"-salg
		Frivillig kategorisert		Ugjenkallelig valg ved første gangs balanseføring
	Øvrige finansielle forpliktelser		Amortisert kost (effektive rentemetoden)	Alle forpliktelser unntatt handelsforpliktelser

Eiendom og aksjer og andeler i datterforetak

- Virkelig verdi-modell i IAS 40 på alle investeringseiendommer. Modellen innebærer måling til virkelig verdi med resultatføring av verdiendringer, jf. IAS 40.33-55.
- Eierbenyttet eiendom vurderes etter verdireguleringsmodellen i IAS 16
- Eiendom som er eid gjennom datterselskaper og som helt eller delvis inngår i kollektiv- og/eller investeringsvalgporteføljen skal i selskapsregnskapet regnskapsføres etter egenkapitalmetoden eller i samsvar med IAS 39
- Regnskapsføring etter IAS 39 innebærer virkelig verdi med mindre det ikke finnes aktivt marked eller eiendom ikke kan måles pålitelig
- Omarbeidelse av datterselskapets regnskap dersom ulike prinsipper ved bruk av egenkapitalmetoden

Særlig om eiendomsfond (KS/ANS)

- Er ikke “direkte-eiet eiendom” og presenteres derfor ikke som investeringseiendom
- Skal vises som aksjer og andeler uavhengig av selskapsform
- Utdelinger av årets resultat er utbytte på finansielle eiendeler (alternativt tilbakebetalt egenkapital)
- Investeringene kan reise enkelte skattemessige problemstillinger (for selskapsporteføljen)

Virkelig verdi etter IFRS 13 - Oversikt

Pensjonsforetak som måler eiendeler eller forpliktelser til virkelig verdi etter IFRS, skal måle eiendelen/forpliktelsen i samsvar med IFRS 13 (ÅRF §3-6)

Grunnleggende prinsippp

”Den prisen som ville blitt mottatt ved salg av en eiendel eller betalt for å overføre en forpliktelse i en ordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet”

Veiledning og andre krav

Anvendelse på eiendeler, forpliktelser og egenkapital

Verdsettelsesmetoder

Forutsetninger

Virkelig verdi hierarki

Noteopplysninger

Virkelig verdi etter IFRS 13 - definisjon

- Markedsbasert pris
- Markedsaktørers forutsetninger
- Virkelig verdi er basert på en antagelse om en transaksjon
- Normal transaksjon (ikke tvangssalg)
- Hovedmarked eller markedet hvor eiendelen har størst verdi
- Virkelig verdi er tidsbestemt til balansedagen
- Bør påse at klimarisiko er hensyntatt i verdsettelsen/beregningen

*”Den **prisen** som ville blitt mottatt ved salg av en eiendel eller betalt for å overføre en forpliktelse i en ordnet transaksjon mellom markedsaktører på måletidspunktet”*

Forsikringskontrakter og fond

- Forsikringsforpliktelsene, risikoutjevningfond og kursreguleringsfond skal måles i samsvar med forsikringsvirksomhetsloven tilhørende forskrift (ÅRF §3-2)
- Krav til tilstrekkelighet – hva innebærer dette? De fleste opplyser at man gjør vurdering, men hvordan?
- Risikoutjevningfond skal klassifiseres som egenkapital uten beregning av utsatt skatt
- Erstatningsavsetning presenteres som en del av premiereserven, men er ikke lenger definert i forsikringsvirksomhetsloven. Pensjonskassene må likevel ta høyde for IBNR/RBNS.
- Kursreguleringsfondet skal tilsvare summen av urealiserte gevinster på finansielle omløpsmidler som inngår i kollektivporteføljen
- Hva er omløpsmidler?
- Verdiendring i direkte-eid eiendom inngår ikke her

Overskuddsdeling

- Disponering av overskudd reguleres av forsikringsvirksomhetsloven §3-13 og §3-14
- 50 % av risikoresultatet kan tilbakeholdes
- Pris for rentegaranti reguleres av livsforsikringsforskriftens § 2-2 (4) og indirekte administrasjonspremie § 2-4 (ikke mulig å etterbelaste)

Resultat	Kunde	Eier
Risikoresultat	+	-
Renteresultat	+	-
Administrasjonsresultat		+/-
Pris for rentegaranti		+

Øvrige områder

- Ytelser til ansatte skal måles i samsvar med IAS 19
- På områder uten direkte regulering kan pensjonsforetakene velge mellom å anvende regnskapsloven kapittel 4 og 5 eller reglene om innregning og måling i IFRS. Er dette tydelig i prinsippnotene?
- Tilførte/overførte midler som tilsvarer økning/reduksjon i premiereserver og tilleggsavsetninger resultatføres
- Tilførte/overførte midler som tilsvarer endring i premiefond, innskuddsfond og pensjonistenes overskuddsfond balanseføres direkte

Avklaring knyttet til bruk av IFRS 9

- I forskriftsendring 20.12.2018 til årsregnskapsforskriften kom avklaring knyttet til (fremtidig) bruk av IFRS 9 for pensjonsforetak
- Finansielle instrumenter skal innregnes og måles i samsvar med IFRS 9 fra regnskapsår påbegynt 1. januar 2023 (“tidligst”) eller senere (§ 3-3 første ledd)
- Aksjer og andeler i datterforetak skal i selskapsregnskapet regnskapsføres etter egenkapitalmetoden eller i samsvar med IFRS 9 (§ 3-5 første ledd)
- Deltakelse i felleskontrollerte foretak skal i selskapsregnskapet regnskapsføres etter bruttometoden, egenkapitalmetoden eller i samsvar med IFRS 9 (§ 3-5 andre ledd)
- Enkelte endringer i betegnelser på oppstillingene når IFRS 9 tas i bruk
- Notekrav knyttet til overgang (§5-16A) - medfører behov for både “IFRS 9-tall” pr 01.01.22 og “IAS 39 tall” pr 31.12.22

IFRS 9 – hva vil være nytt?

Nye regler for klassifisering og måling av finansielle eiendeler

Helt nye regler for nedskrivning i amortisert kost

Vesentlige endringer / lettelser i sikringsreglene

Vesentlige endrede notekrav

IFRS 9 – Klassifisering og måling (overordnet)

- Enkle gjeldsinstrumenter der formålet er å inndrive kontraktsfestede kontantstrømmer

1. Amortisert kost

- Enkle gjeldsinstrumenter der formålet er å inndrive kontraktsfestede kontantstrømmer og for å selge

2. Virkelig verdi over utvidet resultat (OCI)

- Enkle gjeldsinstrumenter der hovedformålet er fortjeneste ved salg
- Komplekse gjeldsinstrumenter
- Aksjer
- Derivater

3. Virkelig verdi over resultatet

Må benytte nedskrivningsmodellen

3

Skatt og SAF-T

Skatt

- Pensjonsforetak skal nå betale skatt av foretakets egen virksomhet
 - Inntekter fra kundenes midler skal ikke beskattes i foretakene.
 - Inntekts- og fradragsføring knyttet til eiendeler i kundeporteføljen skal foretas i samsvar med regnskapet
- Med en riktig gjennomføring av fradraget for avkastning på kundenes midler, vil avkastning på egenkapitalen og fortjeneste på forsikringsvirksomheten (ikke-teknisk resultat) gi grunnlag for selskapsbeskatning etter skattelovens ordinære regler.
- Ikke fradragsrett for avsetninger til RUF
- Skattesatsen er 22% for foretak uten ansatte og 25% for de øvrige
- Formuesskatten er 0,15%

SAF-T

- SAF-T er et standardformat for utveksling av regnskapsdata.
- Reglene omfatter bokføringspliktige som benytter elektroniske regnskapssystem.
- Standarden er fastsatt med hjemmel i bokføringsloven § 13b jf. bokføringsforskriften § 7-8.
- Kravet om innrapportering av SAF-T filer, innebærer at filer skal kunne leveres til Skatteetaten på forespørsel. Innlevering skal skje via Altinn.
- Alle bokføringspliktige må være i stand til å gjengi regnskapsdata i SAF-T-format.
- Konsekvensene for pensjonsforetak er at de må forvisse seg at regnskapsfører oppfyller reglene.
 - Tilbakemeldingene fra regnskapsførere er at det har vært noen mindre problemer, men at det i hovedsak har gått greit.
 - Kan være problematisk mht felles forvaltning av porteføljer og føring på “felles” konto.
 - Er ofte avhengige av at underleverandører som kapitalforvalterer kan levere SAF-T data.

4

Bærekraft (inkl. Åpenhetslov og
Offentliggjøringsforordning)

Bærekraft får stadig mer oppmerksomhet, men hva innebærer egentlig *bærekraft*?

Bærekraft er mer enn klima...

...og verden er enig

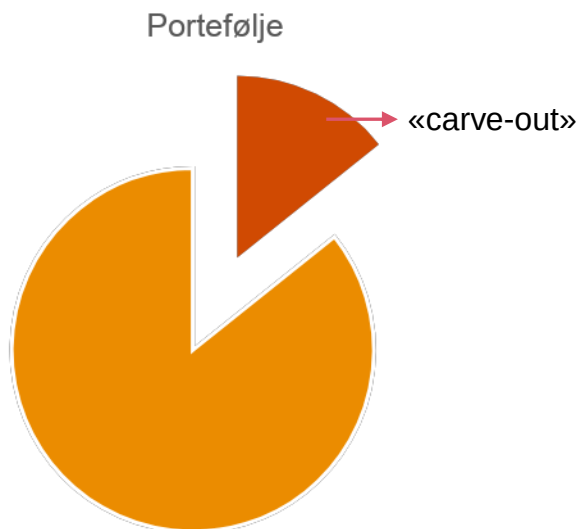
“Utvikling som sikrer at nåværende generasjoner uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov.”

FTs forventninger til klimarisiko tydelig uttalt...

Klimarisiko

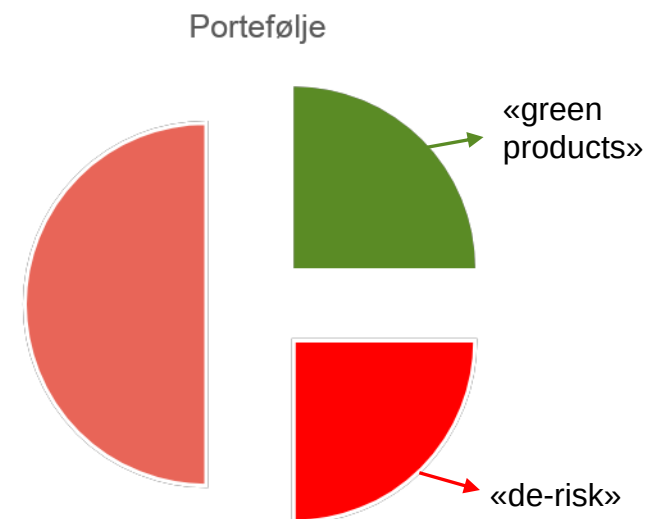
«Finanstilsynet forventer at foretaket vurderer klimarisiko som en integrert del av risikostyringsprosessen. Det bør vurderes **hvordan klimarisiko, både fysisk risiko og overgangsrisiko, påvirker virksomheten**. Det forventes at foretaket omtaler klimarisiko i ORSA, **og at det utarbeides kvalitative og kvantitative scenarier**.

Finanstilsynet ba om styrets vurdering av **foretakets eksponering mot klimarisiko, herunder særlig hvordan klimarisiko vurderes å påvirke forsikringsrisikoen framover**. Videre ble det bedt om en **redegjørelse for hvordan klimarisiko integreres i strategisk planlegging, produktutvikling, prising og risikostyring**.»

Ikke lenger tilstrekkelig å si at klimarisiko alltid har vært en del av vurderingene.

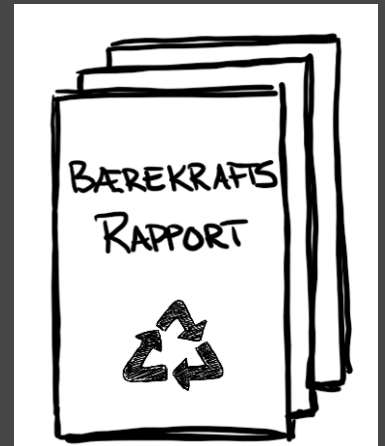
Selskapene trenger en fullstendig gjennomgang av strategi, produkter, portefølje, prising og risikostyring for å innrette seg etter Finanstilsynets forventninger.

Selskapene har fortsatt mye utestående arbeid knyttet til klimarisiko

Det stilles stadig høyere krav og forventninger til rapportering og transparens knyttet til bærekraft...

Rapportere,
kommunisere
og verifisere

...og god rapportering forutsetter at en har en helhetlig og strategisk tilnærming til bærekraft

Analysere og
kartlegge

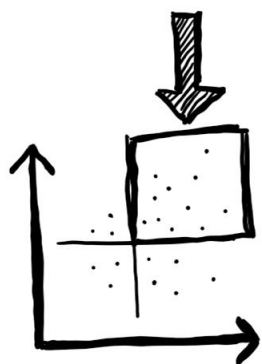
Definere
målbilde og
fokusområder

Konkretisere
plan

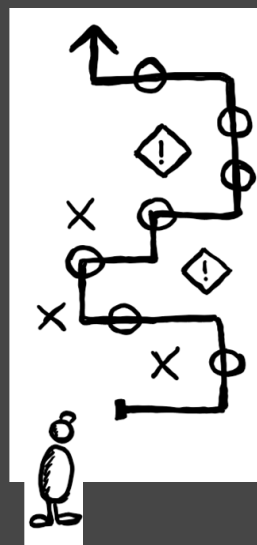
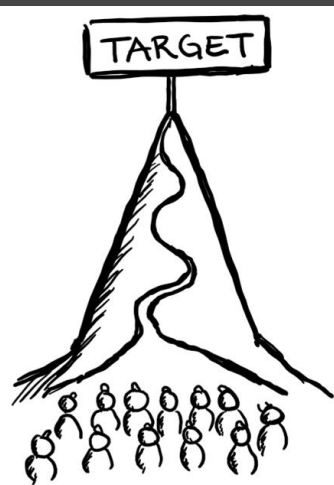
Iverksette tiltak
og mål

Rapportere,
kommunisere
og verifisere

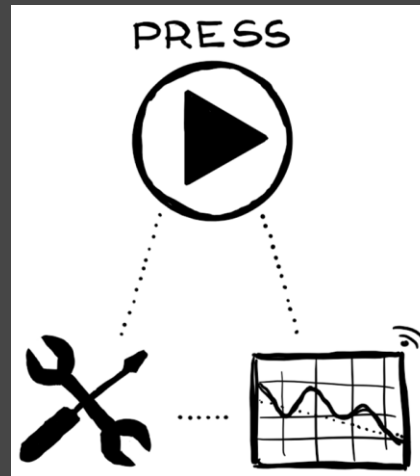
MEST
VESENTLIG

TARGET

PRESS

Det regulatoriske landskapet - hva gjelder for hvem og når?

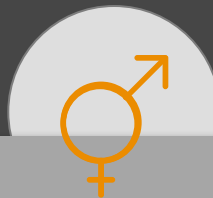
I dag

Regnskapsloven § 3-3c

Hvem: Store foretak etter RL og foretak som inngår i IFRS-konsern

Når: For 2021 (oppdatert for 2022)

Likestillings- og diskrimineringsloven § 26a

Hvem: Alle virksomheter med mer enn 50 (20) ansatte

Når: I kraft

Lederlønnssrapport

Hvem: ASA på regulert marked innenfor EU/EØS

Når: For 2021 (på GF i 2022)

I morgen

Regnskapsloven

Hvem: CSRD - Børsnoterte foretak med mer enn 500 ansatte

Når: CSRD fra 2023 (?)

Taksonomien

Hvem: Større foretak og bank og finans

Når: Ikke endelig fastsatt i Norge

Åpenhetsloven

Hvem: Foretak som ikke er små

Når: Regnskapsår påbegynt 1. juli 2021

Hva er åpenhetsloven?

Ny Åpenhetslov ble vedtatt i Stortinget 18. juni 2021

- Trer i kraft 1. juli 2022
- Treffer alle store og mellomstore norske bedrifter
- Krav om aktsomhetsvurderinger i selskapenes leverandørkjede
- Krav om rapportering av hvordan selskapet håndterer negative konsekvenser på grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold i egne leverandørkjeder

Hva betyr det i praksis?

- **Rammeverk for etterlevelse:** Systemer og prosedyrer for å sikre etterlevelse av lovkravene
- **System for tredjepartskontroll:** Kartlegging, risikovurderinger og oppfølging
- **Due Diligence:** Integrere og gjennomføre aktsomhetsvurderinger og dokumentere disse prosessene
- ...Forutsetter en del kontraktuelt og praktisk...

Hvordan integrere klimarisiko i ORA fremover

Hva vi har sett så langt

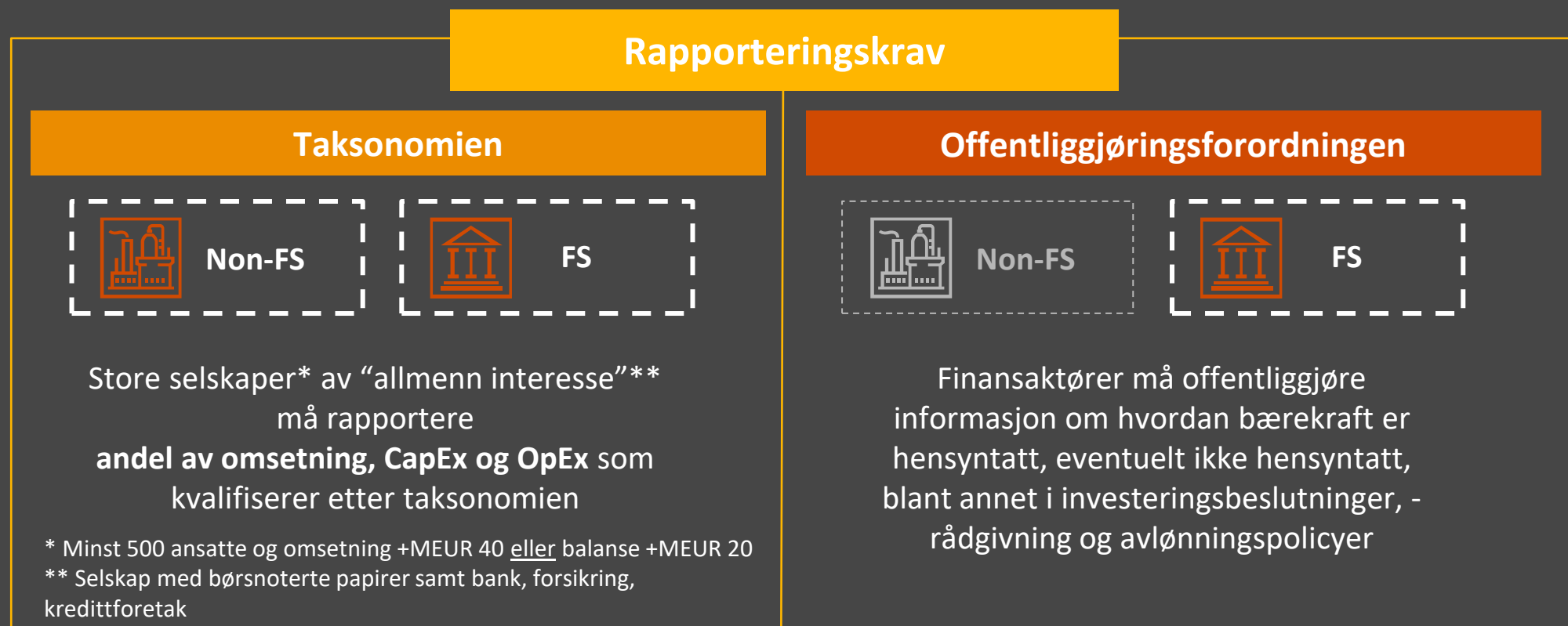
- Mer omfattende beskrivelser av hvordan klimarisiko påvirker regnskapet

Hva er forventningene?

- Kvantitative og kvalitative scenarier som del av ORA-prosessen når denne blir gjeldende fra antatt 2023
- Finanstilsynets forventninger til beskrivelse av klimarisiko er stadig økende, og at det fremover er forventninger utover omtale i foretakets ORA-rapport, herunder en fullstendig gjennomgang av strategi, portefølje, produkter og prising sett i sammenheng med foretakets eksponering mot klimarisiko

Hvilke selskaper får rettslige krav om rapportering

Offentliggjøringsforordningen (SFDR)

Foreslått i ny norsk lov, ligger til behandling i finanskomiteen.

- Offentliggjøringsforordningen pålegger finansmarkedsdeltagere og finansrådgivere å opplyse om hvordan hensynet til bærekraftsrisiko er integrert i risikovurderinger og investeringsrådgivning
 - Formål:
 - Retningslinjer for håndtering av bærekraftsrisiko (inn i policy for risikostyring).
 - Redusere asymmetrisk informasjon mellom finansaktører og sluttkunder/investorer.
 - Øke attraktiviteten til bærekraftige investeringer gjennom mer informasjon.
 - Rapportering på produkt- og selskapsnivå.

Hvilke selskaper får rettslige krav om rapportering

Rapporteringskrav	
Taksonomien	Implementeres i norsk lov
Store selskaper* av “allmenn interesse”** må rapportere andel av omsetning, CapEx og OpEx som kvalifiserer etter taksonomien * Minst 500 ansatte og omsetning +MEUR 40 <u>eller</u> balanse +MEUR 20 ** Selskap med børsnoterte papirer samt bank, forsikring, kredittforetak	 Foreslått Lov om opplysninger om bærekraft Lovforslaget henviser til EU-forordningene, og angir at Departementet kan gi utfyllende regler i forskrift. Det er ikke avklart når loven vil tre i kraft i Norge.

SFDR - Opplysninger til kunde

Policy for bærekraftsrisikoer

Foretakene skal offentliggjøre egen policy for integrering av bærekraftsrisiko i **investeringsbeslutningsprosessene**

Integreringen av bærekraftsrisikoer

Foretakene skal i informasjonen som gis til kunder ved inngåelse av avtaler blant annet inkludere

- Hvordan bærekraftsrisikoer **integreres i investeringsbeslutninger**, og i investerings- og forsikringsrådgivning
- i hvilken utstrekning bærekraftsrisiko kan forventes å **påvirke avkastningen**
- Hvordan foretakets godtgjørelsespolicy er forenlig med integrering av bærekraftsrisiko

Takk!

Erinija Andrijauske
PwC | Director

Tlf: 95 26 03 20
E-post: erinija.andrijauske@pwc.com

Frode Gabrielsen
PwC | Senior Manager

Tlf: 95 26 05 28
E-post: frode.gabrielsen@pwc.com